Recuperem la nostra història

ANYS QUARANTA

La postguerra a Mataró

Autora:
Margarida Colomer i Rovira

Comissió de Memòria Històrica de la Gent Gran
del Consell Municipal de l'Ajuntament de Mataró

1.- La Població

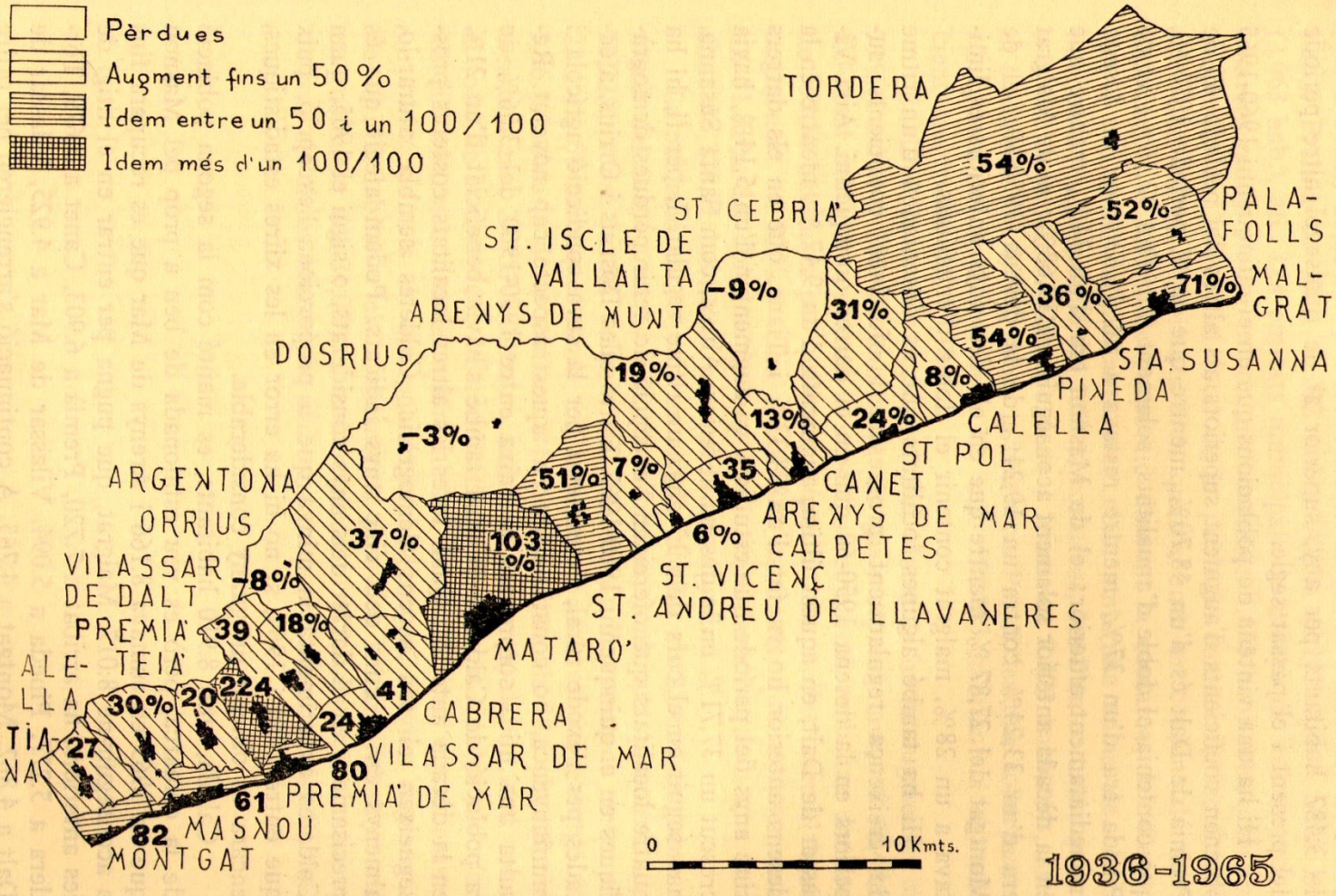

Moviment de població de les localitats de la comarca entre 1936 i 1965.

Moviment de població de les localitats de la comarca del Maresme entre 1936-1965

La població del Maresme a la llum dels censos generals, de Josep Iglesies Fort

- A Catalunya entre el 1936 i el 1940 es manifesta un descens de població d'un 10 % a causa de les víctimes de la guerra civil i els exiliats.

- Al Maresme s'experimenta una pèrdua de 618 habitants, un 0,61% de la població.

- En aquests quatre anys a Mataró en lloc de minvar, augmenta en 1.116 habitants.

- També s'incrementa la població de Llavaneres, Argentona, Cabrils, Malgrat, els dos Premià, Sant Cebrià, Santa Susanna i Tiana, mentre que totes les altres localitats ofereixen baixes.

- En arribar al 1965, el Maresme havia aconseguit 158.319 habitants, amb un augment de 58.052, damunt dels 100.267 que tenia el 1936.

- La causa d'aquest augment és l'abandó de les zones muntanyoses catalanes i comarques rurals de Catalunya, després vindran persones d'altres zones de l'estat espanyol.

- Aquest moviment anirà dirigit cap a zones industrialitzades. Mataró serà una de les ciutats amb un increment de població més notable.

2.- El PODER: Govern Municipal, La Falange, CNS i L'Església

Ocupació militar a Mataró 27-1-1939.

Arxiu Carreras. AHC Mataró

2.1- El 27 de gener de 1939 van entrar les tropes franquistes a la ciutat.

- S'instaurà la dictadura militar a Mataró.

- El poder és militarista:
  - Govern militar, govern civil... tots dos a mans de militars.
  - Justícia: consells militars sumaríssims.

- Es formà la primera gestora o govern municipal amb l'alcalde Joan Brufau.

Generalísimo Franco a Mataró. 26 de maig 1947.
Autor: Masachs. Arxiu M. Colomer

- El 1951 començaren unes eleccions municipals per terços manipulades des del Govern Civil.

- També començaren les eleccions sindicals a la CNS controlades pel governador civil.

- En tots aquests processos la democràcia era un fantasma.

2.2.- La Falange Tradicionalista i de la JONS i la CNS

Desfilada militar amb motiu de la festa de *La Liberación*. 27-1-1944.

Arxiu M. Colomer

- La Falange era el partit únic com a imatge i semblança dels partits feixistes europeus.
- Un dels objectius claus era la *Unidad de la Patria*.
- El símbols eren el *yugo y las flechas*.

Arxiu M. Colomer

Estava organitzada així:

- Brigada de *Investigación e Información*.
  - Objectiu: Repressió republicana.
- *Educación y Descanso*.
  - Control d'entitats, actes culturals, escoles i actes festius.
  - Control dels mitjans de comunicació: diaris, revistes, ràdios...

Campament falangista.

AHM de Calella

Archivo General de la Administración. (*AGA*)

Sección Femenina:

de 7 a 11 anys: *Margaritas*.

de 12-16 anys: *Flechas*

de 17-21 anys: *Flechas Azules*.

Portada del llibre, Madrid 1943

Desfilada de la Victoria a Mataró.

Arxiu Carreras. AHC Mataró

- Frente de Juventudes:
  de 7 a 11 anys: *Pelayos*
  de 12-16 anys: *Flechas*
  de 17-21 anys: *Cadetes*.

- *Sindicato Español Universitario*.

Generalísimo Franco a Mataró. 26-5-1947.
Autor: Masachs. Arxiu M. Colomer

- CNS, Central Nacional Sindicalista. Sindicat Únic d'empresaris i treballadors.

- Els drets de les persones treballadores van desaparèixer; per exemple el dret de vaga.

2.3.- L'Església.

Franco sota pal·li.

Va beneir tota la política fins ben entrats els anys quaranta, quan una part de l'Església es va decantar del poder.

Processó de Corpus a Mataró. 1946.

Arxiu M. Colomer

- Davant la repressió i les impunitats militars l'Església va callar.
- En els actes públics civils, militars o religiosos sempre anava al costat dels qui exercien el poder.

Procesó Setmana Santa a Mataró.
Arxiu M. Colomer

3.- Condicions de Vida.

Cues per anar buscar pa, llet...
Sant Adrià del Besòs, anys 40.

Menjador Social.
AHM de Calella.

- Durant dues dècades, les condicions de vida van anar en decadència.
- Els preus dels productes anaven pujant i els salaris estaven estancats.
- El poder adquisitiu cada vegada era més restringit.
- Mancaven productes de primera necessitat com ara pa, carn, oli, llet...
- Es funciona amb targetes de racionament que van amb cupons.
- Mercat negre i *estraperlo*, era on es podien trobar alguns aliments a preus altíssims.
- Menjadors Socials: s'hi podia anar en cas que tinguessis el carnet de la Falange.
- Malalties infeccioses, epidèmies i manca d'assistència mèdica.
- Molts nens i nenes sense escolaritzar.

4.- Condicions de treball.

Can Minguell.
Fundació J. Vilaseca.

- Manca de matèries primeres, com el cotó.
- Manca de peces de maquinària, com agulles de teler o de màquines de cosir.
- Restriccions elèctriques.
- Aquests factors i altres perjudicaven tant l'empresariat com les persones treballadores.

Can Marfà. Mataró.
Autor: Jordi Egea.
Arxiu M. Colomer

- El treball a la fàbrica estava supeditat a tots aquests factors.
- Quan no hi havia corrent elèctric no es podia treballar, per tant no es cobrava tota la jornada. A vegades havien d'anar a treballar a hores de nit o de matinada, quan tornava el corrent elèctric.
- Hi havia sort si es podia treballar tres o quatre dies a la setmana.
- Els salaris en aquests casos eren menors ja que eren proporcionals a les hores treballades.

Josefa Agramunt.
(Pepa Maca.)
Arxiu: Pere Vilaseca

- Hi van haver vagues a partir de la tardor del 1945.
- Vagues generals protagonitzades per dones el 1946 i 1947.
- Líder: la Pepa Maca.
- Vagues dels 15 duros o dels braços caiguts.
- Les vagues van continuar amb dones i homes el 1948, 1949, 1950, 1951.

Industrias Minguell, S. A. (Mataró)

(Mayores de 16 a 50 años)

Número de Registro en la Caja de Pensiones para la Vejez 2

" " " " " " (Maternidad) MATRICULA 399

Obrero AGRAMUNT COSTA JOSEFA

Nombre del padre Antonio *Nombre de la madre* Ramona

Fecha del nacimiento 13 de Diciembre de 1900 *Estado* casada

Hijo de (Población) Barcelona *Domicilio*

Procede de la fábrica ---------- *Destinado a la sección* ~~Overlocks~~

Forma parte del personal desde el día 15 1 2 Mayo 1917 Mo Menor. roter

Tiene certificado del "Instituto de Reformas Sociales"? No

Tiene certificado de vacunación?

Deja de trabajar en esta casa el día

Observaciones:

Josefa Agramunt

Fitxa de la treballadora Josefa Agramunt, "Pepa Maca".

Museu Gènere de Punt. Fundació Jaume Vilaseca

5.- Les cooperatives.

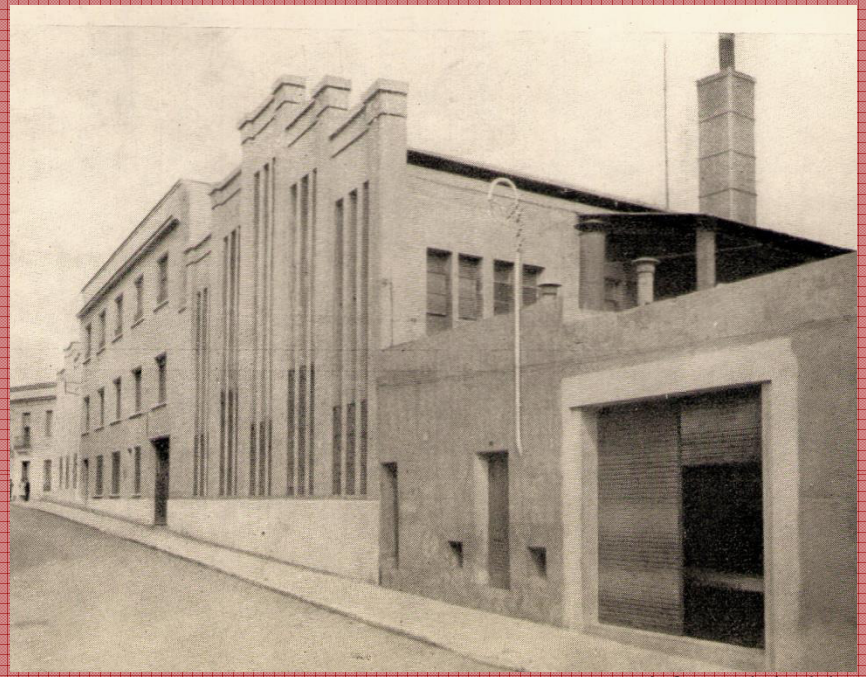

El forn del vidre.
Arxiu M. Colomer

El cafè de mar.
Arxiu: Unió de Cooperadors

- La Falange i el sindicat de la CNS van controlar totes les juntes de les cooperatives.
- Van impedir que els socis cooperadors formessin part de les Juntes Directives, incorporant persones addictes al règim.
- Van anul·lar la gestió democràtica del seu funcionament.
- Es van apropiar del seu patrimoni o el van gestionar sense cap tipus de transparència democràtica.
- A partir dels anys cinquanta els socis cooperatius van començar a organitzar-se per recuperar el funcionament democràtic i recuperar el patrimoni incautat o mal venut.

6.- Les escoles.

Publicat a: http://escriureenlaire.blogspot.com

- Hi havia escoles religioses per a nens i unes altres per a nenes.
- En aquestes escoles es pagava, tot i que hi havia algunes places per a infants pobres.
- D'escola pública també n'hi havia de nens i una altra de nenes. Era gratuïta però estava saturada.
- Hi havia molts infants pel carrer, sense anar a escola.
- Els continguts escolars eren els acordats pel règim, que controlava especialment tot el referent a la història i la literatura.
- El contingut s'havia d'ajustar a un programa en què la Unitat de la Pàtria i els seus herois omplien les pàgines dels llibres de lectura escolars.
- Història d'Espanya i literatura eren unes assignatures molt manipulades ideològicament.
- S'estudiava el catecisme, la història sagrada i el principis de la Falange.
- Tota l'ensenyança era en castellà, la llengua catalana estava prohibida.

Publicat a: https://litecatalana.wordpress.com/postguerra

7.- La cultura.

Monument de "La plaza de los Caídos por Dios y por España".

- Als anys quaranta la cultura estava molt influenciada per la Falange i l'Església.

- Desfilades falangistes i processons eren a l'ordre del dia.

Visita del *Generalísimo* Franco a Mataró. 26 de maig de 1947.

Autor: Masachs. Arxiu M. Colomer

➢Celebracions:

- ❖27 de gener Diada de l'alliberació de Mataró.
- ❖1r d'abril Dia de la Victòria.
- ❖El 1r de maig l'empresariat estava obligat a convidar a dinar o a berenar a les persones treballadores.
- ❖12 d'octubre dia de la *Raza*.

Mataró. Festa Major 1939.
Arxiu M. Colomer

Voluntaris de la División Azul a l'estació de França de Barcelona, 1941.
Autor: Pérez de Rozas.
Arxiu Fotogràfic de Barcelona

- En tots els actes públics, abans de començar s'havia de cantar *El Cara el Sol* amb la mà alçada.
- El ball rodó era mal vist i desaconsellat per l'Església.
- A la festes majors es podien ballar sardanes.
- També es van representar sarsueles.
- Comencen a representar-se els Pastorets i més tard La Passió.
- També es representaven obres de teatre, però havien de ser en castellà.
- Al cinema es feien les pel·lícules que passaven la censura i es passava un documental: *el NODO*.

Cinema de postguerra

- Van estar prohibits durant uns anys el Carnaval i la diada de Sant Jordi, entre altres.
- La Diada de l'11 de setembre no es va recuperar fins a les acaballes del franquisme com un acte reivindicatiu.

8.- La repressió.

Camp de concentració de Gurs, França.
Imatge de Josep Vilamosa.
La Guerra Civil a Catalunya. Ed. 62

- Hi ha exili i camps de concentració.
- Comença la repressió a la rereguarda: delacions, depuració de funcionaris i de mestres nacionals, persecució de persones republicanes, empresonaments, consells militars, sentències de mort i un llarg etcètera.
- Repressió a la cultura i a la llengua pròpia.

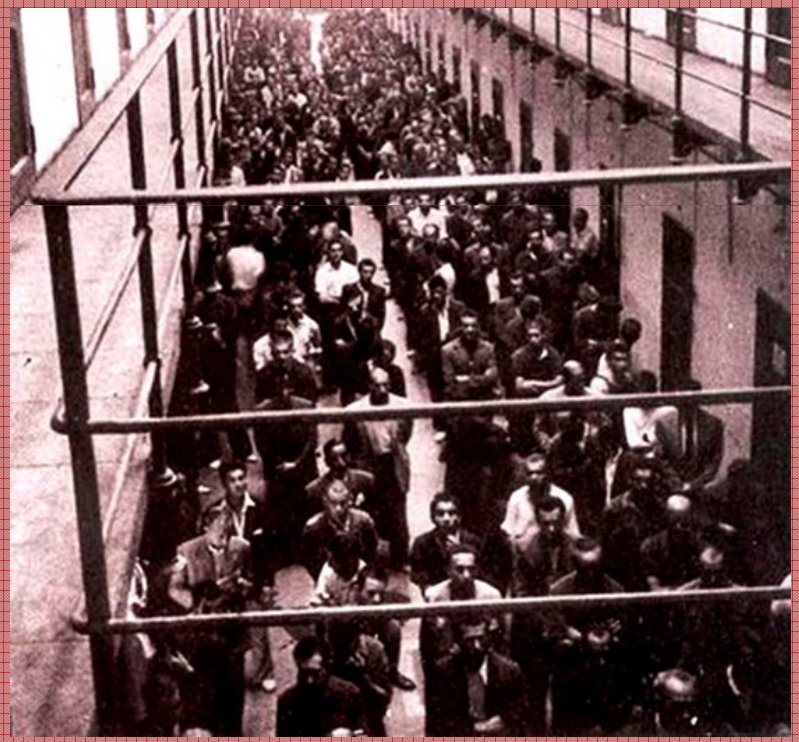

Presó Model de Barcelona. 1939.
Les presons de Franco. Tario Rubio

Presó de Mataró.
Autor: Ramon Manent.
Arxiu: www.mataro.cat

- Anul·lació i persecució dels drets de les llibertats individuals i col·lectives: dret d'expressió, de reunió, d'organització.

- Són prohibits els partits, els sindicats democràtics i totes les associacions o institucions republicanes i catalanistes.

- Començaran a organitzar-se la CNT, el PSUC i ERC, però la repressió els aniquilarà, hi han moltes represàlies i per això no tornaran a sorgir fins als anys seixanta.

- La por era la gran protagonista.

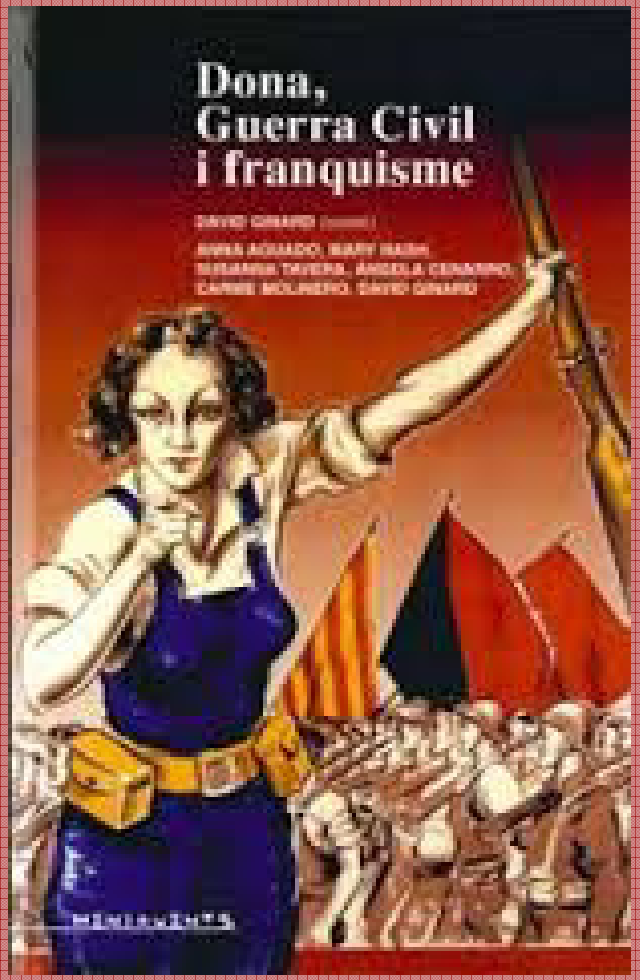

CONSIDERACIONS

Tot i la repressió i la por que aquesta va generar, hi van haver dones i homes que van seguir lluitant per recuperar els seus drets i els dels seus fills i filles.

Manifestació obrera. http://blogs.sapiens.cat